

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Роман ДУДОК

**ТЕРМІНОЛОГІЧНІ СТУДІЇ:
СУЧАСНИЙ СТАН
І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Львів
2024

УДК 811.11'373.46:001-057.4Р.Дудок

Д 81

Рецензенти:

д-р філол. наук, проф. *Я. В. Бистров*
(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника);

д-р філол. наук, проф. *В. Д. Бялик*
(Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича);

докторка філол. наук, проф. *Ю. П. Бойко*
(Хмельницький національний університет)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 71/9 від 25 вересня 2024 року)*

Дудок Роман

Д 81 Термінологічні студії: сучасний стан і перспективи розвитку
/ Роман Дудок ; упоряд. : д-рка філос. А. Дудок, д-рка філос.
Х. Ковальчик. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. – 136 с.
ISBN 978-617-10-0889-2

Книга, із серії “Наукові портрети відомих філологів”, яку видає Львівський національний університет імені Івана Франка. Збірник включає концептуальні погляди і наукову парадигму у сфері германського та галузевого термінознавства, навчально-методичний доробок професора, завідувача кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка Романа Івановича Дудка, відзначеного за багаторічну науково-педагогічну діяльність у вищій школі подякою МОН України від 2 липня 2019 року № 71/7, нагородженого грамотою МОН України № 69/7 від 1 липня 2024 року і численними подяками Ректора Львівського національного університету імені Івана Франка.

УДК 811.11'373.46:001-057.4Р.Дудок

© Дудок Р., 2024
© Дудок А., Ковальчик Х., упорядники, 2024
© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2024

ISBN 978-617-10-0889-2

Лінгвістика – це головно пошуки значення.

Б. Уорф

Уточніть значення слів, і Ви врятуєте світ
від половини неприємностей.

Рене Декарт

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОГЛЯДИ І НАУКОВА ПАРАДИГМА ПРОФЕСОРА ДУДКА РОМАНА ІВАНОВИЧА

Роман Іванович Дудок народився в околицях мальовничого містечка Судова Вишня на Львівщині. З дитинства Роман Іванович завжди й охоче вчився у школі, студентом Франкового університету, де здобув освіту за спеціальністю “Романо-германські мови та література”, педагогічний досвід переймав під час спілкування з колегами освітянами, на закордонних та вітчизняних конференціях, симпозіумах тощо. До філології проф. Р. І. Дудок прийшов не одразу, якийсь час працював і бачив себе в іншій царині, проте згодом любов до чужоземного слова переважила (полюбив іноземні мови ще із ранніх шкільних років).

В Україні та за її межами професор Р. І. Дудок знаний і шанований мовознавець, філолог, германіст. Він стажувався за програмами обміну викладачів ‘Tempus Tacis’, Lviv – Oregon University Partnership в Англії, Іспанії та США. Брав участь у міжнародних конференціях і має низку публікацій у європейських журналах Science, Research, Development у Лондоні, Берліні, Барселоні, Роттердамі та Белграді. Серед наукових інтересів Р. І. Дудка: семантика, термінологічна семасіологія, структурне і функціональне термінознавство гуманітарно-природничих галузей наук. Професор Р. І. Дудок є автором понад 120 наукових і навчально-методичних праць. Регулярно бере участь у засіданнях спеціалізованої Вченої ради із захисту кандидатських та докторських дисертацій Львівського національного університету імені Івана Франка – працював у складі редколегії Вісника Львівського університету. Серія: Іноземні мови.

Р. І. Дудок очолював програмний комітет Всеукраїнської англomовної науково-теоретичної конференції “Дискурсні стратегії лінгвістики XXI століття” (Львів: Національний університет імені Івана Франка, 6 березня 2020 р.), а також спільного проекту Асоціації викладачів англійської мови в Україні ТІСОЛ-Україна та кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (TESOL-Ukraine Research Academy).

Упродовж багатьох років Роман Іванович активно і плідно працює у сфері англomовної підготовки аспірантів та науковців гуманітарно-природничих спеціальностей Львівського університету та інших університетів. Кандидат філологічних наук з 1992 року, вчене звання доцента кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів здобув 1998 року. Доктор філологічних наук з 2012 року, докторську дисертацію “Проблеми значення терміна в гуманітарній сфері”, за спеціальністю 10.02.04 – германські мови успішно захистив у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Основні етапи педагогічної та науково-педагогічної діяльності Р. І. Дудка у вищих закладах освіти пов’язані з викладанням англійської мови на кафедрах іноземних мов колишніх Львівського політехнічного та Львівського торговельно-економічного інститутів. З 1996 року – доцент кафедри іноземних мов Львівського

державного університету імені Івана Франка, а з 1998 року завідувач цієї кафедри. Р. І. Дудок читає лекції, спецкурси “Англійська мова за професійним спрямуванням”, “Навчання ділового мовлення” для аспірантів та магістрів гуманітарно-природничих спеціальностей, веде практичні заняття з англійської мови.

На кафедрі іноземних мов для гуманітарних факультетів проф. Р. І. Дудок активно впроваджує в навчальний процес результати наукових досліджень викладачів кафедри, здобувачів й аспірантів шляхом перевірки ефективності розроблених і обґрунтованих ними експериментальних методик формування іншомовної компетентності та розвитку мовленнєвої діяльності; результати досліджень публікуються у фахових наукових виданнях, міжнародних збірниках, які включені до науково метричних баз даних, спільних міжвузівських видань тощо.

Професор Роман Дудок корегує виконання студентами гуманітарних факультетів дипломних проєктів іноземною мовою, написання і захисту кваліфікаційних магістерських робіт, самостійної науково-пошукової роботи студентів, магістрантів, аспірантів. Організовує щорічні конкурси на краще володіння студентами гуманітарних факультетів іноземною мовою та комплексною підготовкою студентів до участі в цих конкурсах.

Під науковим керівництвом Романа Івановича Дудка захищено 11 кандидатських дисертацій: О. С. Ванівська, Н. І. Пасічник, Н. В. Батрин, Н. В. Ковалик, О. П. Коваль, Н. О. Гриня, О. А. Сидоренко, Л. Ф. Борсук, М. В. Саламаха, О. Н. Алієва, О. М. Красівський

Проф. Р. І. Дудок здійснює керівництво аспірантами і здобувачами факультету іноземних мов та інших вишів Львова, регулярно виступає офіційним опонентом на захистах кандидатських і докторських дисертацій, є автором численних відгуків про автореферати дисертацій, рецензентом та експертом дисертаційних праць, автором і співавтором низки підручників та посібників. Р. І. Дудок є керівником міжкафедрального лінгвістичного семінару з проблем семантики, текстолінгвістики та галузевого термінознавства.

Р. І. Дудок бере активну участь в імплементації концептуальних засад ступеневого викладання іноземних мов на гуманітарних факультетах, які лягли в основу комплексної навчальної програми

з іноземних мов для неспеціальних факультетів. Укладає і рецензує навчально-методичну літературу з іноземних мов для студентів та аспірантів гуманітарно-природничих спеціальностей. Проводить практичні та лекційні заняття з аспірантами гуманітарних і природничих факультетів. Здійснює фахову підготовку, укладання екзаменаційної та тестової літератури, прийом іспитів із вступу до аспірантури та кандидатського мінімуму (перевірка, оцінювання анотацій та галузевого термінологічного глосарію здобувачів та аспірантів гуманітарних і природничих спеціальностей).

Проф. Роман Дудок є серед ініціаторів Львівського університету щодо впровадження механізму викладання та вивчення іноземних мов на факультетах, де мова не є складовою професійної підготовки, аби студент міг без труднощів скласти загальноєвропейський тест для здобуття рівня B2 і отримати Diploma Supplement.

Також Р. І. Дудок має тісну наукову співпрацю з іншими університетами України (Запорізький національний університет, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Одеський національний університет імені Іллі Мечникова та іншими).

Професор Р. Дудок у своїх численних наукових працях продовжує поглиблювати студії, пов'язані з розвитком та еволюцією іноземномовних термінологічних одиниць різних гуманітарно-природничих галузей. Про це, зокрема, свідчать статті у фахових виданнях України і за кордоном. Не оминув проф. Р. Дудок своєю увагою й актуальної лінгвістичної проблеми сьогодення, що пов'язана з когнітивними дослідженнями терміна.

Із великою пошаною ставиться професор Р. І. Дудок до своїх попередників-учителів у науці та друзів, які вплинули на формування його життєвого кредо та наукових поглядів (доцент С. О. Гурський, професори К. Я. Кусько, Р. С. Помірко, Ю. А. Зацний, Т. Р. Кияк та інші). Плідну наукову діяльність професор Р. І. Дудок пов'язує з методичною викладацькою працею, укладаючи підручники, навчальні курси, у тому числі електронні, й посібники для студентів та аспірантів університетів України. Р. І. Дудок є співавтором і розробником навчальної програми “Актуальні питання сучасного українського та германського мовознавства”, яку вивчають аспіранти денної форми навчання на другому курсі як дисципліну вільного вибору аспіранта.

Зокрема, базовим для практичного викладання англійської мови за професійним спрямуванням є видання English for PhD students (для аспірантів та науковців гуманітарно-природничих спеціальностей університетів. Львів, 2012 р.). Варто зазначити, що уся глибина наукових задумів, широта зацікавлень, евристичні спостереження їх реалізації вичерпно відображені в численних науково-методичних публікаціях автора. Цінність науково- методичних розвідок професора Р. Дудка в тому, що вони перманентно генерують нову й широку парадигму знань, стимулюють мислення наукового читача, яке для автора є серед пріоритетів. Власне, у такому постійному науковому пошуку перебуває та крокує стежиною педагогічної ниви професор Роман Іванович Дудок.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- СДО – семантико-диференційна ознака
КРО – комунікативно-релевантна ознака
ЛСВ – лексико-семантичний варіант
ЗМС – загальномовні слова
МКС – мовна картина світу
МВ – мовна взаємодія
ВФ – внутрішня форма
ЛССМ – лексико-семантична система мови
ФМ – фахова мова
DDWO – Bloomsbury Dictionary of Word Origins
CDO – Cambridge Dictionary Online
ELD – Electronic Lexical Database
IEL – International Encyclopedia of Linguistics
MWO – Merriam – Webster Online
RHD – Random House Dictionary of the English Language Online
RIT – Roget’s International Thesaurus
WTNID – Webster’s Third New International Dictionary of the English language.

Вступ

Наукове видання укладене в руслі освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з гуманітарних наук за спеціальністю “Філологія”, навчальної програми “Актуальні питання сучасного українського та германського мовознавства”, яку вивчають аспіранти денної форми навчання на другому курсі як дисципліну вільного вибору аспіранта і перспективного плану розвитку кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів.

Мета і завдання наукової праці полягають у формуванні теоретичних і прикладних знань, потрібних для науково-пошукової роботи у процесі підготовки дисертаційних праць та організації науково-дослідної діяльності. Видання охоплює основні відомості про термін, терміносистему, фахову субмову, галузеве термінознавство, його методологію дослідження, питання стандартизації, уніфікації та кодифікації фахових термінних одиниць, ознайомить із термінологічними напрямками і школами, торкається проблематики адекватного відтворення англomовного терміна рідною мовою.

Книга охоплює авторські концептуальні погляди, наукову парадигму, науково-методичний доробок завідувача кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка, доктора філологічних наук, професора Романа Івановича Дудка.

ЗМІСТ

Концептуальні погляди і наукова парадигма професора Дудка Романа Івановича	3
Перелік умовних скорочень	8
Вступ	9
РОЗДІЛ 1. Еволюція поглядів на значення слова: історичний екскурс	10
РОЗДІЛ 2. Семантико-прагматичні аспекти значення слова-терміна	25
РОЗДІЛ 3. Міждисциплінарні та функційні ознаки фахового терміна	47
РОЗДІЛ 4. Тракткування терміна в ракурсі когнітивних студій	66
РОЗДІЛ 5. Контакткування мов: роль міжмовної інтерференції у поповненні сучасної англомовної термінології	73
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	97

Науково-методичний доробок професора Р. І. Дудка

(упорядники:

Анна Дудок, докторка філософії,

Христина Ковальчик, докторка філософії)

Статті	107
Тези	113
Навчально-методична робота	120
Науково-організаційна робота	122
Посібники, підручники	123
Монографії	124
Дисертації, захищені під керівництвом професора Романа Івановича Дудка	124
Офіційне опонування дисертацій	125
Експертні висновки про дисертації	128
Відгуки про автореферати	130
Рецензування наукових видань	133

Наукове видання

ДУДОК Роман Іванович

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ СТУДІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Науково-методичний доробок професора Р. І. Дудка

(упорядники:

*Анна Дудок, докторка філософії,
Христина Ковальчик, докторка філософії)*

Редактор *Оксана Яремчук*
Комп'ютерне верстання *Вікторія Лоїк*
Обкладинка *Ірина Чайка*

Формат 60x84/16.

Умовн. друк. арк. 7.91. Тираж прим.100

Видавець та виготовлювач:

Львівський національний університет імені Івана Франка.
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК № 3059 від 13.12.2007.